

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;

- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
  - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
  - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
  - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 67 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van drie scorepunten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

1 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- belastbare erfenis: € 800.000 – € 50.000 – € 600.000 = € 150.000 1
- erfbelasting:
€ 125.000 × 0,10 € 12.500
(€ 150.000 – € 125.000) × 0,20 € 5.000
€ 17.500 1

2 maximumscore 2

- Het marginale tarief bedraagt 20%.
Uit de toelichting moet blijken dat dit het tarief is dat hoort bij de hoogste schijf waarvoor mevrouw van der Pluijm belast wordt 1
- Het gemiddelde tarief bedraagt: $\frac{€ 17.500}{€ 750.000} \times 100\% = 2,3\%$ 1

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen.

3 maximumscore 2

tot een kleinere progressie

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat er voor mensen met kleinere erfenissen niets verandert, terwijl voor de mensen met grotere erfenissen de gemiddelde belastingdruk lager is.

4 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat lagere toptarieven tot lagere belastingaanslagen leiden, waardoor het ontwijken van belasting minder opbrengt en erfgenamen daarvoor minder kosten zullen willen maken.
- Een antwoord waaruit blijkt dat lagere toptarieven tot lagere belastingaanslagen leiden, waardoor het ontwijken van belasting minder opbrengt hetgeen de belastingmoraal kan verbeteren.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 4

- beginsel van bevoorrechte verkrijging
 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
  - Een antwoord waaruit blijkt dat dit beginsel zwakker wordt toegepast, hetgeen blijkt uit de grotere vrijstellingsbedragen en de lagere toptarieven, waardoor erfgenamen meer van hun erfenis overhouden.
  - Een antwoord waaruit blijkt dat dit beginsel zwakker wordt toegepast, hetgeen blijkt uit het verdwijnen van het verschil in tarief bij de partner en de kinderen, terwijl de partner meer heeft bijgedragen aan het tot stand komen van het vermogen dan de kinderen
- welvaartsbeginsel
 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
 Een antwoord waaruit blijkt dat dit beginsel sterker wordt toegepast, hetgeen blijkt uit de verwachte inverdieneffecten die kunnen wijzen op minder kapitaalvlucht, zodat meer vermogen beschikbaar blijft voor investeringen / hogere productie doordat erfgenamen grotere bedragen beschikbaar krijgen voor consumptieve bestedingen

2

2

Opgave 2

---

6 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:
 Een antwoord waaruit blijkt dat kredietverlening gepaard gaat met bestedingen en dat een deel van die bestedingen gedaan wordt in het buitenland (en tot een tekort op de lopende rekening leidt als de import de export overtreft).

7 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$(I - S) + (O - B) = (M - E)$$

$$187 + 218 = 405$$

$$\frac{405}{12.189} \times 100\% = 3,3\%$$

8 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de valuta van het land met een tekort op de lopende rekening deprecieert, zodat importgoederen duurder worden en het algemeen prijspeil kan stijgen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat in eerste instantie het tekort toeneemt met de extra overheidsbestedingen die leiden tot extra productie / inkomen waarop belasting wordt geheven, zodat er sprake is van extra belastingopbrengsten waardoor het tekort per saldo lager uitvalt.

10 maximumscore 4

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat:

- Hogere belastingontvangsten in A leiden tot een lagere particuliere consumptie in A en dus tot een lager nationaal inkomen in A 1
- waardoor in A de import lager wordt zodat de export en het nationaal inkomen van B lager worden 1
- Hogere overheidsbestedingen in B leiden tot een hoger nationaal inkomen in B en door een hogere import tot een lager overschot op de lopende rekening van B 1
- terwijl het tekort op de lopende rekening van A lager wordt aangezien de export van A groter wordt waardoor ook het nationaal inkomen van A hoger wordt 1

Opgave 3

---

11 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat bij een lagere / hogere reële loonvoet de winst van bedrijven toeneemt / afneemt en deze de productie uitbreiden / inkrimpen, waardoor de vraag naar arbeid toeneemt / afneemt.

12 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat hogere / lagere inflatie leidt tot een lagere / hogere reële loonvoet en meer / minder vraag naar arbeid, zodat de werkloosheid afneemt / toeneemt.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 2

– rechts

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat procesinnovatie leidt tot een hogere arbeidsproductiviteit, waardoor bij een gegeven reële loonvoet de winst van bedrijven toeneemt en deze bij iedere reële loonvoet de productie zullen uitbreiden, waardoor de vraag naar arbeid toeneemt.

– links

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat procesinnovatie leidt tot een hogere arbeidsproductiviteit, waardoor een gegeven productie met minder arbeid uitgevoerd kan worden, zodat de vraag naar arbeid afneemt.

14 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat:

- de centrale bank neutraal monetair beleid aankondigt, zodat de reële loonvoet moet dalen om meer werkgelegenheid te krijgen en de looneis dus laag moet zijn om zo de inflatieverwachting te temperen 1
- de centrale bank vervolgens ruim monetair beleid uitvoert om zo de bestedingen / werkgelegenheid te vergroten, waardoor het prijspeil kan stijgen / inflatieverwachtingen kunnen ontstaan en de vakbonden (bij een volgende gelegenheid) een hoge looneis gaan stellen 1
- de vakbonden de centrale bank niet meer vertrouwen en de looneis op een blijvend hoger niveau komt, waardoor het werkgelegenheidseffect teniet wordt gedaan en er alleen inflatie overblijft 1

15 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat gebrek aan prijsstabiliteit door inflatie / deflatie via onzekerheid / hogere (transactie)kosten / misallocatie leidt tot stagnatie.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 4

---

16 maximumscore 3

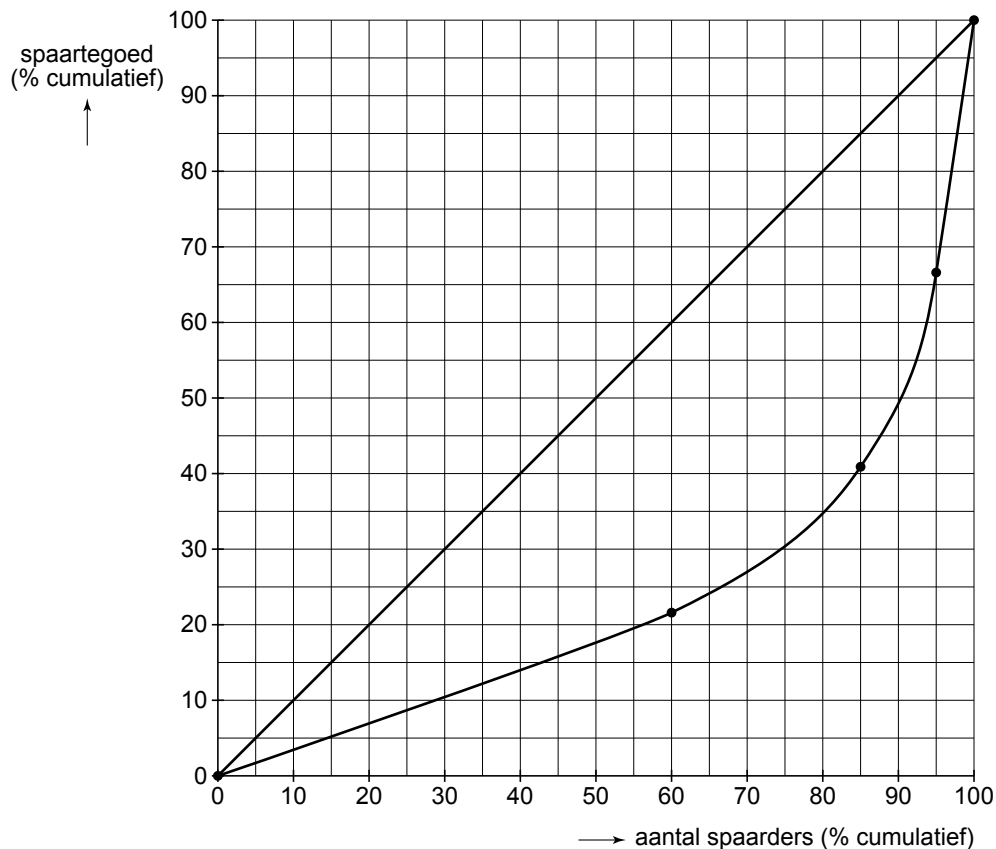
Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- zelfbinding
Te denken valt aan publicitaire acties van de andere banken bij het niet naleven van de afspraak door één van de banken, waardoor deze bank een slechte naam zou kunnen krijgen 1
- risico
Te denken valt aan het voorkomen van het verstrekken van leningen aan mensen met een te gering inkomen om terug te kunnen betalen, (doordat banken elkaar niet meer 'overbieden') 1
- transactiekosten
Te denken valt aan een efficiëntere selectie van klanten, doordat er minder onderzoek naar kredietwaardigheid nodig is 1

17 maximumscore 3

spaartegoed (€)	spaartegoed (% cumulatief)	aantal spaarders (% cumulatief)
≤ 10.000	21,6	60
10.001 - 20.000	40,9	85
20.001 - 100.000	66,6	95
> 100.000	100,0	100

- voor de tabel
- voor de figuur

2
1

18 maximumscore 2

minder scheef

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat de spaarders met een spaartegoed kleiner dan € 80.000 hun tegoed gegarandeerd weten, zodat deze spaarders hun spaartegoed behouden, terwijl spaarders met een groter tegoed een deel van dit tegoed verliezen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat bij een gebrekkig functionerend geldstelsel ruiltransacties moeilijker tot stand komen / het verkrijgen van krediet lastiger is, waardoor de bestedingen kunnen stagneren en de productie / werkgelegenheid in gevaar komt.

20 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat banken in de wetenschap van deze steunregeling kredieten gaan verlenen die ze zonder deze regeling, vanwege het hogere risico, niet verleend zouden hebben.

Opgave 5

---

21 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat bij het loon van € 24.000 het verschil tussen het aanbod van arbeid en de vraag naar arbeid na de kredietcrisis groter is dan voor de kredietcrisis.

22 maximumscore 2

- aanbieders

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat werknemers / vakbonden door de hogere werkloosheid de looneisen zullen matigen

1

- vragers

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat werkgevers door de hogere WW-premie de arbeidskosten zien stijgen en daarop zullen reageren door lagere lonen te bieden

1

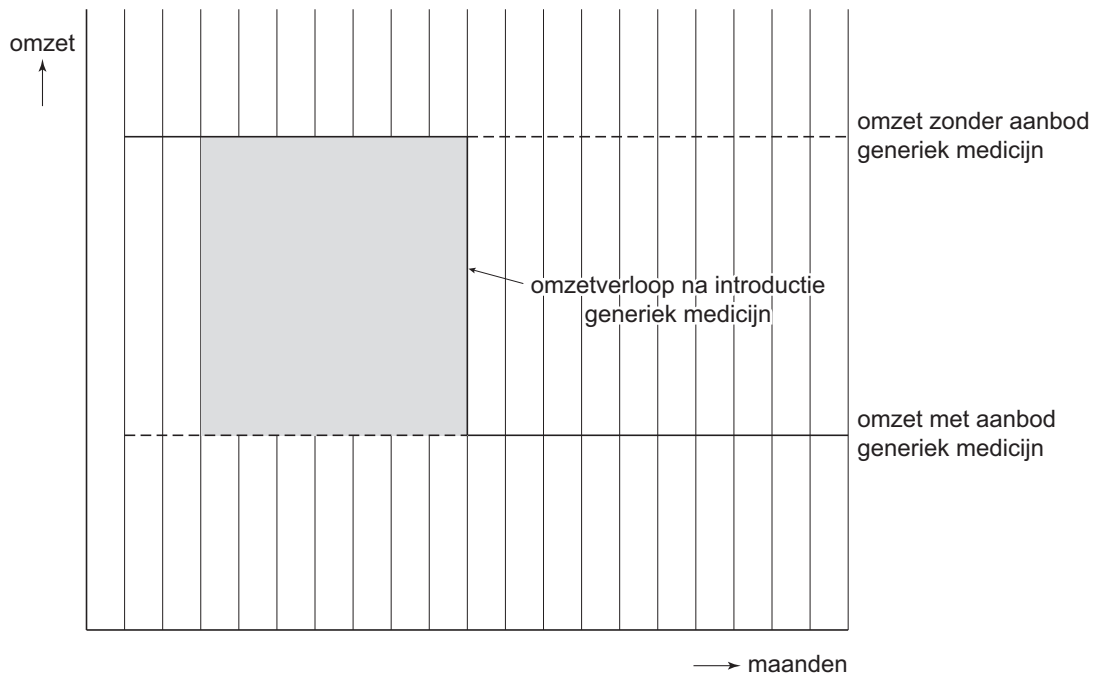
Vraag	Antwoord	Scores
23	maximumscore 4 Een voorbeeld van een juist antwoord is: Een antwoord waaruit blijkt dat:	
	<ul style="list-style-type: none"> de economie sterker uit de crisis komt doordat werknemers beter geschoold worden, waardoor hun arbeidsproductiviteit toeneemt / innovatie wordt bevorderd, hetgeen de concurrentiepositie van de economie versterkt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> er sprake is van asymmetrische informatie maar dat de overheid niet goed kan beoordelen welke bedrijven overlevingskansen hebben / welke werknemers bij aantrekkelijke economie onmisbaar zijn 	1
	<ul style="list-style-type: none"> averechtere selectie kan ontstaan zodat ook bedrijven zullen deelnemen die eigenlijk weinig overlevingskansen hebben / ook werknemers zullen deelnemen die eigenlijk ontslagen hadden moeten worden 	1
	<ul style="list-style-type: none"> het risico op moreel wangedrag kan ontstaan en zwakke bedrijven minder noodzaak voelen te reorganiseren / sterke bedrijven oneigenlijke concurrentie wordt aangedaan en de verwachte versterking uitblijft 	1

Opgave 6

- 24 maximumscore 2**
Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- Een antwoord waaruit blijkt dat in de farmaciesector sprake is van een hoge mate van verzonken kosten (sunk costs), zodat schaalvergroting kan leiden tot lagere kosten per eenheid product, waardoor scherpere verkoopprijzen vastgesteld kunnen worden.
  - Een antwoord waaruit blijkt dat in de farmaciesector sprake is van inkoopvoordelen bij grootschalig inkopen zodat, vanwege lagere kosten per eenheid product, scherpere verkoopprijzen vastgesteld kunnen worden.
- 25 maximumscore 2**
Een voorbeeld van een juiste berekening is:
- stel omvang totale markt in 2006 = 100
omzet CBPharma in 2011: $(2,8 + 4,6) \times 1,40 = 10,36$ 1
  - omvang totale markt in 2011: $100 \times 1,18 = 118$
marktaandeel CBPharma: $\frac{10,36}{118} \times 100\% = 8,8\%$ 1
- 26 maximumscore 2**
Een voorbeeld van een juist antwoord is:
- partijen kunnen beter aan een prijsafsprake gehouden worden en de kans op een prijzenoorlog is klein (binding) 1
  - zodat de prijzen kunnen worden verhoogd aangezien de bedrijven vanwege de lage prijselasticiteit weinig afzet verliezen / de omzet zien stijgen 1

27 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitwerking is:

28 maximumscore 4

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

- standpunt van de ECOI
Te denken valt aan het door octrooien langdurig afschermen van kennis van de samenstelling en (bij)werking van medicijnen, waardoor nieuwe kennis langzamer ontstaat en andere bedrijven moeilijker nieuwe medicijnen kunnen ontwikkelen, zodat de fabrikant van merkmedicijnen minder concurrentiedwang ondervindt zelf te innoveren 2
- standpunt van de merkfabrikanten
Te denken valt aan het aangeven van het belang van een hoge winst om de kosten voor het ontwikkelen van innovatieve medicijnen te kunnen betalen; een dergelijk hoge winst kan alleen gemaakt worden als de fabrikant gedurende een lange periode het alleenrecht heeft 2

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 24 juni naar Cito.